

PIENTEN LASTEN TAVALLISIMMAT TARTUNTATAUDIT

Pienet lapset sairastavat paljon. Päivähoidossa olevat alle 3-vuotiaat sairastavat keskimäärin 100 päivää vuosittain ja kotihoidossa olevat 40 päivää. Yli 3-vuotiaat sairastavat keskimäärin 50 päivää vuosittain. Sairastetuista infektioista 80-90 % paikantuu hengitysteihin (nuhaa, yskää, kurkkukipua, korva- ja silmätulehduksia). Seuraavaksi suurin ryhmä ovat ripulitaudit.

Tärkein infektiota ehkäisevä toimenpide on hyvä käsihygienia. Erityisesti käsien pesun merkitystä on syytä korostaa tässä kohdassa.

NUHAKUUME

Aiheuttaja ja leviäminen:

Useat eri virukset. Nenän ja nielun eritteistä pisara- ja kosketustartuntana. Myös liman tahrimista esineistä, vaatteista ja käsistä

Itämisaika:

1-3 vrk.

Oireet / lisätaudit:

Yskä, nuha, kuume, kurkkukipu, väsymys

Hoito:

Oireiden mukainen hoito

Ennaltaehkäisy:

Eritteisten käsien ja lelujen pesu.

Eristämistarve/poissaolosuositus hoidosta tai koulusta:

Ei eristämistarvetta/poissaolosuositus kts. Yleisohje alla

KORVATULEHDUS

Aiheuttaja ja leviäminen:

Lähes poikkeuksetta virusperäiseen hengitystietulehdukseen liittyvä bakteeri

Itämisaika:

Nuha-kuumeen alusta 1 viikon sisällä, ilmaantumishuippu 3 päivänä sairastumisesta

Oireet/lisätaudit:

Nuha, yskä, kuume, korvasärky, korvien lukkiutumisen tunnetta, korvien hankaamista, levottomuutta, itkuisuutta, huono ruokahalu.

Hoito:

Kivun lievitys (esim. Panadol tai puudutustipat), pään kohottaminen. Lääkəriin meno voi odottaa aamuun.

Ennaltaehkäisy:

Kuten nuha-kuumeessakin

Eristämistarve/poissaolosuositus hoidosta tai koulusta:

Ei eristämistarvetta. Poissaolo kts. Yleisohje alla

SILMÄTULEHDUS

Aiheuttaja ja leviäminen:

Eri virukset tai bakteerit, yleensä samoja kuin hengitystietulehdusten aiheuttajat.

Oireet/lisätaudit:

Silmien punoitus, rähmiminen, roskantunne ja kirvely

Hoito:

Silmien ja luomien pesutärkeää. Lievä tulehdus paranee itsestään, voimakasoireiselle lääkärin määräämä hoito.

Ennaltaehkäisy:

Kuten nuha-kuumeessa.

Eristämistarve/poissaolosuositus hoidosta tai koulusta:

Ei eristämistarvetta, oireiden voimakkuus ratkaisee poissaolotarpeen.

ANGIINA

Aiheuttaja ja leviäminen

Bakteeri. Leviää nenän – ja nielun eritteistä. Kosketus ja pisaratartunta.

Itämisaika:

1-5 vrk

Oireet/lisätaudit:

Kuume, kurkkukipu, nielemisvaikeudet, suurentuneet ja aristavat leukakulman imusolmukkeet, mahdollisesti valkoinen kate kurkussa

Hoito:

Lääkärin määräämä lääkehoito

Eristämistarve/poissaolosuositus hoidosta tai koulusta:

Eristämistarve 24 h antibioottihoidon aloittamisesta. Poissaolosuositus Kts. Yleisohje alla

TULIROKKO

Aiheuttaja ja leviäminen:

Sama kuin angiinassa

Itämisaika:

1-5 vrk.

Oireet/lisätaudit:

Kuume, kurkkukipu, oksentelu, punoittava kieli, ihottuma, valkea suun ympäristö.

Hoito:

Lääkärin määräämä lääkehoito

Eristämistarve / poissaolosuositus hoidosta tai koulusta:

Eristämistarve 24 h antibioottihoidon aloittamisesta. Poissaolosuositus kts. Yleisohje alla

VESIROKKO

Aiheuttaja ja leviäminen:

Virus. Pisara- ja kosketustartuntana. Tarttuvuus alkaa 2-3 vrk ennen ihottuman ilmestymistä ja kestää 4-5 vrk ihottuman ilmestymisen jälkeen.

Itämisaika:

10-21 vrk

oireet/lisätaudit:

Lievää lämpöilyä. Ihottumaa, joka alkaa vartalolta pieninä punaisina kutiavina näppylöinä, jotka nopeasti suurentuvat ja kehittyvät rakkuloiksi. Rakkuloiden muodostusta kestää 1-6 vrk:tta. Kuivumis- ja arpeutumisvaihe

kestää 2-3 viikkoa.

Hoito:

Kutinaan antihistamiini tabletit ja viileä suihkuttelu.

Kynnet lyhyiksi rakkuloiden rikkoutumisen ja ihon tulehtumisen ehkäisemiseksi.

Eristämistarve / poissaolusuositus hoidosta tai koulusta:

Eristämistarve kunnes kaikki rakkulat ovat rupivaiheessa, yleensä n. 5 vrk:tta ihottuman ilmestymisestä.

VAUVAROKKO

Aiheuttaja ja leviäminen:

Virus. Pissatartuntana yleensä alle 2 vuotiailla.

Itämisaika:

5-15 vrk:tta

Oireet/lisätaudit:

Äkillinen korkea kuume (39-40.5), joka kestää 3-5 vrk:tta. Lapsi on ärtyisä ja levoton, yleistila kuitenkin hyvä. Kuume laskee myös äkillisesti ja tuossa vaiheessa ilmaantuu tyypillisesti hento vaaleanpunäläiskäinen ihottuma etenkin kasvoille, kaulalle ja ylävartalolle. Ihottuma häviää 1-2 vrk:ssa.

Hoito:

Oireiden mukainen hoito.

Eristämistarve / poissaolusuositus hoidosta tai koulusta:

Ei eristämistarvetta. Poissaolusuositus: kts. Yleisohje alla.

PARVOROKKO

Aiheuttaja ja leviäminen:

Parvovirus. Leviää pissatartuntana. Taudin tunnistettavassa vaiheessa ei ole enää tarttuva.

Itämisaika:

6-16 vrk:tta

Oireet/lisätaudit:

Lievä kuume ja ”flunssan oireet” muutaman vrk:n. Noin viikkoa myöhemmin ihottuma, joka alkaa symmetrisenä poskien punoituksena ja leviää alaspäin vartalolle. Voi kestää jopa yli 20 vrk:tta välillä häviten ja ilmaantuen uudelleen.

Hoito:

Oireiden mukainen.

Eristämistarve / poissaolusuositus hoidosta tai koulusta:

Ei eristämistarvetta. Poissaolusuositus kts. Yleisohje alla.

ENTEROROKKO

Aiheuttaja ja leviäminen:

Virus. Tarttuu pisara- ja kosketustartuntana, ruoan välityksellä. Viruseritys ulosteeseen voi jatkua viikkoja oireiden häviämisen jälkeen.

Itämisaika:

4-6 vrk:tta

Oireet/ lisätaudit:

Rakkuloita suussa, jaloissa, käsissä ja pakaroissa. Kuume.

Ennaltaehkäisy:

Hyvä käsi- ja ruokahygienia

Eristämistarve / poissaolosuositus hoidosta tai koulusta:

Ei eristämistarvetta. Poissaolosuositus kts. Yleisohje alla

SIKOTAUTI

Aiheuttaja ja leviäminen:

Virus. Tartuttavuus herkkänä pisaratartunta alkaa 1-2 vrk ennen oireiden alkua ja päättyy n. 7vrk:n kuluttua oireiden alkamisesta.

Itämisaika:

14-21 vrk:tta

Oireet/ lisätaudit:

Kuume, turvotusta sylkirauhasten seudulla ja leuan alla. Kipua suuta avattaessa. Taudin kesto yleensä 3-10 vrk:tta.

Hoito:

Oireen mukainen

Ennaltaehkäisy:

Harvinainen rokotuksen ansiosta. Lapsille MPR-rokotus 12 kk:n ja 6 vuoden iässä.

Eristämistarve / poissaolosuositus hoidosta tai koulusta:

Eristämistarve 9 vrk:tta sylkirauhasturvotuksen alusta.

TUHKAROKKO

Aiheuttaja ja leviäminen:

Virus. Tarttuu pisaratartuntana henkilöstä toiseen. Tarttuva oireiden ilmaantumisesta, kestäen muutamia päiviä ihottuman hävittyä.

Itämisaika:

10-21 vrk:tta

Oireet / lisätaudit:

Kova yskä, kuume, verestävät ja valonarat silmät, valkoiset täplät poskien limakalvoilla, ihottuma joka alkaa poskien ja korvien seudulta. Taudin kesto 7-10 vrk:tta.

Hoito:

Oireidenmukainen hoito.

Ennaltaehkäisy:

Harvinainen rokotuksen ansiosta. Lapsille MPR-rokotus 12 kk:n ja 6 vuoden iässä.

Eristämistarve / poissaolosuositus hoidosta tai koulusta:

Eristämistarve 5 vrk:tta ihottuman alusta.

VIHURIROKKO

Aiheuttaja ja leviäminen:

Virus. Tarttuu hengitysteiden kautta. Tarttuu jo ennen ihottuman puhkeamista.

Itämisaika:

14-21 vrk:tta

Oireet / lisätaudit:

Punaista, pienipilkullista, hieman koholla olevaa ihottumaa mikä alkaa kasvoilta ja ylävartalolta. Ihottuma leviää raajoihin (kesto 2-3 vrk:tta). Lieviä hengitysoireita ja silmätulehdusta, suurentuneet imusolmukkeet niskassa, aikuisilla niveloireita käsien pikkunivelissä.

Hoito:

Oireidenmukainen hoito.

Ennaltaehkäisy:

Harvinainen rokotuksen ansiosta. Lapsille MPR-rokotus 12 kk:n ja 6 vuoden iässä.

Eristämistarve / poissaolosuositus hoidosta tai koulusta:

Eristämistarve 6 vrk:tta ihottuman alusta.

MÄRKÄRUPI**Aiheuttaja ja leviämien:**

Bakteeri. Tarttuu helposti henkilöstä toiseen ihon rikkoumaan.

Itämisaika:

2-5 vrk:tta

Oireet:

Ohutseinäisiä märkärakkuloita, jotka puhjettuaan rupeutuvat kellanvihreän hilseen peittämiksi kutiaviksi läiskiksi. Yleisin kasvoilla.

Hoito:

Yksittäiset ihottumaläiskät. Suihkutus + antibioottivoide. Laaja-alainen ihottuma, lääkärin määräämä hoito.

Ennaltaehkäisy:

Käsien pesu, kynnet lyhyiksi.

Eristämistarve / poissaolosuositus hoidosta tai koulusta:

Eristämistarve 1 vrk suun kautta otettavan ja 2 vrk:tta paikallisen Antibioottihoidon aloittamisesta.

PÄÄTÄI**Aiheuttaja ja leviäminen:**

Loishyönteinen. Tarttuu ihmisestä toiseen suorassa kosketustartunnassa ja harvemmin kampojen ja harjojen välityksellä.

Itämisaika:

Kuoriutuu munasta n. 1 viikossa, kehittyy aikuiseksi 2 viikossa. Aikuisen elinikä on noin 1 kk.

Oireet / lisätaudit:

Kutina hiuspohjan alueella, etenkin korvien takana ja niskakuopassa. Täin munia hiusten tyvessä.

Hoito:

Kysy tuotteista apteekista. Huom! Kutina voi jatkua 2 viikkoa tehonneenkin hoidon jälkeen. Muista, että koko perhe tulee hoitaa. Myös mahdolliset tartunnan lähteet on pestävä. Pipot, kammat, harjat, vuodevaatteet, pyyhkeet tulee pestä 60 asteisessa vedessä pesuaineella tai kuumenna (sauna) ne yli 80 asteessa 2 tuntia.

Eristämistarve / poissaolosuositus hoidosta tai koulusta:

Eristämistarve hoidon ajaksi.

SYHYHY**Aiheuttaja ja leviäminen:**

Syyhypunkki. Tarttuu ihmisestä toiseen läheisessä fyysisessä kontaktissa.

Itämisaika:

2-4 viikkoa.

Oireet / lisätaudit:

Kutiava ihottuma, joka pahinta öisin sormien välissä, ranteissa,

kyynärvarren sisäpinnoilla, kainaloissa, lapsilla myös kämmenissä, jalkapohjissa, kasvoissa ja päänahassa.

Hoito:

Ota yhteys omalääkäriin! Koko perhe tulee hoitaa samanaikaisesti. Syyhyhoidon jälkeen kutiavia näppylöitä voi löytyä yli kuukauden ajan. Näitä ei kuitenkaan pidä enää hoitaa syyhylläkkeellä, mikäli punkkia ei löydy. Apteekista saa muita tuotteita kutisevaan ihoon.

Eristämistarve / poissaolusuositus hoidosta tai koulusta:

Eristämistarve hoidon ajaksi.

HINKUYSKÄ

Aiheuttaja ja leviäminen:

Bakteeri. Tarttuu herkästi pisaratartuntana.

Itämisaika:

1-2 viikkoa.

Oireet / lisätaudit:

Nuhaa, lämpöä, lievää yskää, joka 1-2 viikon kuluessa voimistuu, muuttuu puuskaiseksi. Koululaisilla ja aikuisilla yskä voi kestää 1-3 kk:tta.

Hoito:

Lääkärin määräämä antibioottihoito.

Ennaltaehkäisy:

Rokotusohjelman mukaiset rokotukset.

Eristämistarve / poissaolusuositus hoidosta tai koulusta:

Eristämistarve 5 vrk:tta mahdollisen lääkehoidon aloittamisesta (jos yskä on jatkunut 3 viikkoa taudin toteamishetkellä, antibioottihoitoon tarvetta ei enää ole).

KIHOMATO

Aiheuttaja ja leviäminen:

Kihomato. Leviää ihmisestä toiseen läheisessä kanssakäymisessä. Madon munat joutuvat suuhun käsistä (kynsien aluset, sormenpäät), vuodevaatteiden kautta, pölyn mukana.

Itämisaika:

14-21 vrk:tta.

Oireet / lisätaudit:

Peräaukon kutina, etenkin iltaisin. Vaaraton.

Hoito:

Samanaikainen hoito koko perheelle apteekista ilman reseptiä saatavalla lääkkeellä tai lääkärin määräämällä lääkkeellä. Hoito uusitaan 1-2 viikon kuluttua. Vuode- ja yövaatteiden vaihto, kynsien leikkaus.

Ennaltaehkäisy:

Käsien pesu.

Eristämistarve / poissaolusuositus hoidosta tai koulusta:

Ei eristämistarvetta.

ONTELOSYYLÄ eli molluska

Aiheuttaja ja leviäminen:

Virus. Tarttuu ihmisestä toiseen joko suoraan tai välillisesti.

Itämisaika:

14-50 vrk:tta

Oireet / lisätaudit:

Sileitä, helmimäisiä ihon pintakerroksesta kohoavia kasvaimia, koko 2.5 mm. Ohuempi kantaosa, vaalea keskusmassa.

Hoito:

Paranee itsestään 2 viikossa – 2 vuodessa. Tarvittaessa voidaan poistaa omalääkärin toimesta.

Ennaltaehkäisy:

Kuivan ihon rasvaus.

Eristämistarve / poissaolusuositus hoidosta tai koulusta:

Ei eristämistarvetta.

SALMONELLA

Aiheuttaja ja leviäminen:

Bakteeri. Tarttuu ulosteesta käsien välityksellä ruokaan, josta ruokailijaan. Leviää myös raa'an tai huonosti kypsennetyn siipikarjan lihan, sianlihan ja munien tai pastöroimattoman maidon sekä raakojen itujen välityksellä. Bakteerin erityys voi jatkua lapsella jopa ½ vuotta (aikuisella yl. 1½ - 2kk:tta).

Itämisaika:

Tavallisimmat tyypit 12-36 t. (harvinaisemmat tautityypit 7-28vrk:tta).

Oireet:

Oksentelu, ripuli, kuume, päänsärky, vatsakrampit. Oireiden kokonaiskesto on yleensä alle 1 vko.

Hoito:

Pääsääntöisesti oireiden mukainen hoito..

Ennaltaehkäisy:

Valtaosa salmonelloista on saatu ulkomaanmatkoilta. Hyvä käsi- ja ruokahygienia.

Eristämistarve / poissaolusuositus hoidosta tai koulusta:

Riippuu salmonella tyypistä. Salmonella Typhi; eristys kunnes kolme negatiivista ulostenäytettä (otetaan 24-48h välein). Muissa salmonella typeissä ei eristämistarvetta, hyvästä käsihygieniasta huolehdittava.

YLEISOHJE

Poissaolo sairauden takia ja eristämistarve eivät ole sama asia. Ensin mainitussa on kyse lapsen voinnin takia tarpeellisesta poissaoloajasta, joka vaihtelee sangen suuresti lapsesta ja sairaudesta johtuen. Eristämistarve on puolestaan tarpeellinen sairauden leviämisen ehkäisemiseksi.

Yleisohjeeksi lapsen viemisestä päivähoitoon tai kouluun sairauden jälkeen suositellaan seuraavaa:

- sairauden oireet ovat lähes hävinneet
- kotona on ollut yksi kuumeeton päivä ennen kouluun tai hoitoon viemistä
- lapsi pystyy leikkimään normaalisti sisällä ja ulkona

TILAPÄINEN HOITOVAPAAKÄYTÄNTÖ LAPSEN SAIRASTUESSA

Alle 10 vuotiaan lapsen sairastuttua vanhemmilla on oikeus saada lapsen hoidon järjestämiseksi tai tämän hoitamiseksi tilapäistä hoitovapaata enintään neljä työpäivää kerrallaan. Yhtä aikaa vanhemmat eivät voi olla tilapäisellä hoitovapaalla.

Lapsen oman neuvolan tai kouluterveydenhuollon terveydenhoitaja voi kirjoittaa selvityksen lapsen sairaudesta 1-3 päivää puhelimitse tapauskohtaisesti. Tällöin kuitenkin todistuksessa tulee olla merkintä, että hoitaja ei ole nähnyt lasta. Lapsen voi myös tuoda (lapsen voinnin niin sallieissa) neuvolaan oman terveydenhoitajan vastaanotolle puhelintunnin aikana ilman ajanvarausta. Sairaana lapsen kanssa voi myös ottaa yhteyttä poliklinikalle oman piirin sairaanhoitajaan.

On hyvä muistaa, että todistuksesta huolimatta työnantaja on se, joka viimekädessä tekee päätöksen työntekijänsä töistä poissaolosta. Osa työnantajista vaatii lääkärintodistuksen lapsen sairaudesta. Osa työnantajista ei myöskään maksa palkkaa siltä ajalta kuin työntekijän lapsi on sairas ja osalle työnantajista ei kelpaa puhelinkeskustelun perusteella kirjoitettu selvitys.

KUUMEISEN LAPSEN HOITO

Kuumeisen lapsen hoito on pääasiassa oireiden mukaista hoitoa. Lapsen yleisvointia kannattaa seurata, se kertoo paljon. Kuumeen raja korvasta tai peräsuolesta mitattuna on 37.5-38 astetta ja kainalosta 37.5 astetta. Toisilla ihmisillä lämpö nousee herkemmin kuin toisilla ja toiset reagoivat myös lämmön nousuun herkemmin kuin toiset. Niinpä, jos lapsi on sairas oloinen kannattaa siihen luottaa enemmän kuin lämpömittariin.

Kuumeen hoidossa tärkeää on riittävä nesteytys, sillä kuumeinen keho menettää enemmän nestettä kuin kuumeeton. Kuumeiselle lapselle ei kuitenkaan tule antaa hiilihappopitoisia, makeita juomia.

Riittävä lepo on tervehtymisen edellytys. Kuumeisen lapsen perushoitoon kuuluu vähäinen vaatetus. Lapsella ei saa olla kylmä, mutta paita ja housut, sekä sänkyyn ohut lakana tai peitto riittävät. Huoneilman tuuletus ja viileänä pitäminen on myös aiheellista. Tarvittaessa

kuumeiselle yli 5kg painavalle ja yli 3 kk:n ikäiselle lapselle voi antaa myös kuumetta alentavaa lääkitystä. Mikäli lapsellenne tulee kuume-kohtauksia ensimmäisen kerran, on syytä mennä lääkäriin. Jos lapsellanne on taipuvuutta kuume-kohtauksiin, kannattaa antaa heti kuumeen noustessa kuumetta alentavaa lääkitystä.

Kuumeen jälkeen lapsen on hyvä pysyä yksi kuumeeton päivä kotona ennen hoitoon menoa. Mikäli lapsellanne on korkea kuume ja se kestää yli 3 vuorokautta tai hänen yleisilanssa laskee huomattavasti, on käsitelyarkuutta tai kipuitkua, kannattaa mennä lääkäriin.

Mikäli teillä on kysyttävää, omalta lastenneuvolan terveydenhoitajalta voi kysyä neuvoa puhelintunnin aikana.
kts. sairaslomakäytännöt

VATSATAUTISEN LAPSEN HOITO

Vatsatautisen lapsen hoito on pääasiallisesti oireiden mukaista hoitoa. Lapsen yleisvointi on hyvä mittari, millä voi mitata lapsen sairautta. Mikäli lapsi jaksaa leikkiä, syödä ja juoda, voitte rauhassa seurata tilannetta kotona. Vatsatauti menee yleensä ohi parissa päivässä. Tärkeintä vatsatautisen lapsen hoidossa on nesteytys.

Oksenteleva lapsi

Oksennustauti menee yleensä 1-2 päivässä ohi. Lapselle kannattaa tarjota pieniä määriä nestettä ja koittaa sillä, milloin ravinto alkaa pysyä sisässä. Oksennustauti vie helposti lapsen heikkoon kuntoon mutta lapsi virkistyykin nopeasti, kun ruoka alkaa pysyä vatsassa. Mikäli oksennustauti on kestänyt yli 3 päivää, lapsella on kuumetta tai yleistila on hyvin heikko, kannattaa tulla lääkäriin.

Ripuloiva lapsi

Ripuli voi kestää 1-5 päivää. Tässäkin sairaudessa nesteytys on hyvin tärkeää. Vaikka lapsi söisikin huonosti, ei ole hätää mikäli hän juo hyvin. Lapselle ei kuitenkaan tule antaa sokeripitoisia hiilihappojuomia. Ripuloivalle lapselle kannattaa antaa maitohappobakteereita (niitä saa apteekista ja ruokakaupoista) esim. GEFILUSTUOTTEITA, ne parantavat vatsan bakteerikantaa. Mikäli lapsi syö ja juo huonosti, kannattaa hänelle antaa OSMOSALIA, mikä vie vatsalaukkuun nestettä mukanaan. Osmosalia saa apteekista, mistä saat myös annosteluohjeet. Mikäli ripuli ei mene ohi 5 päivässä tai lapsen yleistila on huono, kannattaa hakeutua lääkäriin.